

*Пузанова Т.А., ад'юнкт ХНУВС
Науковий керівник:
к.ю.н., доц. Г.В. Джагунов,*

Забезпечення прав і свобод людини, як принцип діяльності ОВС

Робота органів внутрішніх справ пов'язана з безліччю моральних проблем, викликаних специфікою цілей, завдань, змісту, форм, методів і засобів їх діяльності. Діяльність органів внутрішніх справ в тій чи іншій мірі зачіпає інтереси всіх членів суспільства, а її наслідки безпосередньо впливають на забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави, реалізації їх законних інтересів. Органи внутрішніх справ виконують численні функції щодо охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, забезпечення безпеки дорожнього руху і пожежної безпеки, захисту прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України [1, с.7].

Суспільство надає працівникам органів внутрішніх справ право здійснювати правоохоронну діяльність з використанням владних повноважень. Сьогодні є дуже актуальним питання відповідальності за точне і неухильне дотримання законності і встановлених меж допустимості дій, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Суспільство може нормально функціонувати і розвиватись тільки в результаті безперервного процесу виробництва матеріальних і духовних цінностей, і від того, якими за своїми моральними цілями і змістом є відносини людей в забезпеченні цього процесу, залежить існування самого суспільства. Служба в органах внутрішніх справ України ґрунтується на принципах служіння українському народу та Українській державі; демократизму, гуманізму і соціальної справедливості; верховенства права, що забезпечує пріоритет прав і свобод людини і громадянина; професіоналізму, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної

відповідальності за виконання посадових повноважень і дотримання службової дисципліни; політичної неупередженості; відкритості, гласності та контрольованості. Інтереси суспільства виявляються через професійну етику у формі моральних вимог, обов'язку виконання суспільних цілей, ідеалів підпорядкованості особистого інтересу загальному, забезпечення прав і свобод людини.

Діяльність органів внутрішніх справ, спрямована на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, має певні особливості, які зумовлюються їх повноваженнями. Компетенція органів внутрішніх справ щодо забезпечення реалізації загальнолюдських стандартів прав людини реалізується в різних сферах, зокрема під час охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, провадження дізнання, виконання судових вироків та постанов тощо [2, с.92-96]. Як специфіку варто відзначити також можливість участі громадян у правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ, мається на увазі діяльність громадських організацій правоохоронної спрямованості.

Спираючись на досвід зарубіжних країн, в Україні має бути вироблена стратегія в галузі попередження порушень прав і свобод громадян. Вона повинна передбачати різні заходи: забезпечення спільної зацікавленості держави, посадових осіб, фізичних осіб у захисті прав та свобод людини; державний контроль за цим захистом; встановлення взаємодії міліції з населенням у розробці ефективних способів такого захисту; впровадження нових форм та методів захисту прав і свобод особи; зміцнення моральних цінностей та законності; правове виховання через засоби масової інформації; підвищення рівня виконавчої дисципліни і посилення відповідальності за невиконання законів або певних розпоряджень на всіх рівнях; удосконалення законодавства відповідно до нагальних потреб суспільства; своєчасне інформування про зміни в законодавстві, роз'яснення його положень, пробудження інтересу до знання законів та їх неухильного виконання [3, 6-13].

Тому нагальною є потреба наукового обґрунтування процесу запровадження у вітчизняну правову систему міжнародно-правових стандартів; насамперед щодо утвердження, забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина, дослідження можливостей їх адаптації в Україні з урахуванням умов перехідного періоду нашої держави і суспільства, національних традицій і менталітету, позитивних напрацювань українських правників [4, с.12-22].

Усі держави пов'язані між собою міжнародним правом, і права людини в кожній з них захищаються різними засобами. Ступінь реалізації прав людини в державі багато в чому залежить від неухильного дотримання та виконання законів. Зазначені обставини дають підставу звернути увагу на те, що загальнолюдські стандарти прав та свобод людини інколи можуть бути безпосередньо спрямовані на регламентацію діяльності міліції та її посадових осіб.

Розглядаючи питання про особливості діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини, слід акцентувати увагу на аналізі таких важливих і подібних, але не тотожних термінів як «забезпечення», «охорона», «захист». В юридичній літературі часто проводять розмежування між цими поняттями. Так, потреба в охороні і захисті конституційних прав і свобод виникає, як правило, у разі їх порушення, наявності певних перешкод на шляху їх використання, конфліктних ситуацій щодо їх вирішення та у разі інших випадків. Скажімо, охорона прав охоплює заходи профілактики, що застосовуються до порушення прав, а їх захист – це всі правові заходи після вчинення порушення. Тобто, охорона (захист) прав і свобод в єдиному механізмі їх реалізації виступає як певна визначена самостійна стадія з спеціальними цілями та завданнями, які здійснюються примусовими заходами. Такий підхід має позитивний характер, оскільки спрямований на відокремлення профілактичних заходів від власне охоронних. Щодо решти змісту понять охорони та захисту прав і свобод громадян, то вони співпадають.

Термін «забезпечення» досить часто використовується в юридичній літературі, а також в управлінській і правоохоронній практиці. Під цим поняттям розуміється процес дії загальних і спеціальних (правових, психологічних та управлінських) гарантій, які виступають як умови і засоби досягнення поставленої мети. При цьому слід визначити, яка мета стоїть перед суб'єктами права, особливо представниками правоохоронних органів, зокрема, міліції в процесі дотримання і захисту прав та свобод людини. Деякі автори вважають, що забезпечення законності і правопорядку є результатом вимог щодо захисту прав людини, інші – що охорона законності пов'язана з порушенням останньої, а забезпечення – з профілактикою таких порушень та її зміцненням. Отже, забезпечення правопорядку є не що інше, як постійно діючий управлінський правоохоронний процес, спрямований на підтримання режиму законності і справедливості урегульованих правовими та іншими соціальними нормами суспільних відносинах.

Література:

1. Бандурка О.М. Професійна етика працівників ОВС: Підручник / МВС, НУВС.Х.,2001. – С.7;
2. Кулага Е. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 12. – С. 92-96;
3. Негодченко О.В. Організаційні особливості захисту прав та свобод людини органами внутрішніх справ України // Вісн. Запорізьк. юрид. ін-ту. - 2003.-№ 1. – С. 6-13;
4. Тацій В.Я. Юридична наука та її значення у формуванні правової системи України // Конституція України – основа модернізації держави та суспільства: Матер, наук. конф. (Харків, 21-22 червня 2001р.) / Упоряд. Ю.М. Грошевий, М.І. Панов. – Х.: Право, 2001. – С. 12-22.